KITTILÄ
PUHDASTA KULTAA

Kittilän kirjaston

Kokoelmapolitiikka

Hyväksytty hyvinvointilautakunnassa xxxx
Voimaantulo xxxx
(Vedos lautakunnalle 31.8.2026)

Kittilän kunta

Kirjaston kokoelmatyö perustuu kirjastolakiin

Kirjastolain §6 määrittää monipuolisen ja uudistuvan kokoelman ylläpitämisen yleisten kirjastojen tehtäväksi[1]. Kokoelmapolitiikan muotoutumista ohjaavat lain kirjaimen lisäksi ohjaavat yleisten kirjastojen arvot ja suuntaviivat[2]. Kokoelma on kirjastotoiminnan ydin, muu toiminta rakentuu sen ympärille.

Ammattitaitoisesti ylläpidetyllä kokoelmalla kirjasto tarjoaa kaikille pääsyn aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin. Suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti hoidettu kokoelma edistää väestön yhtäläisiä oikeuksia ja mahdollisuuksia oppimiseen, itsensä kehittämiseen, virkistymiseen ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Monipuolinen ja uudistuva kokoelma on myös kirjaston lukutaito- ja demokratiatyön perusta. Kokoelmatyöllä on laajaa yhteiskunnallista merkitystä.

[1] Laki yleisistä kirjastoista 29.12.2016/1492 (https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2016/1492)
[2] Yleisten kirjastojen suunta 2026–2030 (https://www.kirjastot.fi/neuvosto/suunta)

Sisällys

1 Kokoelmapolitiikka 3
2 Kirjaston toimintaympäristö ja saavutettavuus 4
3 Kokoelma 6
4 Hankinta 8
5 Varastointi 12
6 Poistot 13
Lähteet 14

1 Kokoelmapolitiikka

Tässä kokoelmapolitiikassa määritellään, miten Kittilän kirjaston kokoelma muodostetaan ja miten sitä ylläpidetään, kehitetään ja arvioidaan.

Kirjaston aineisto valitaan, hankitaan, varastoidaan ja poistetaan kokoelmapolitiikan kuvaamien periaatteiden mukaan. Kokoelmapolitiikan tarkoituksena on varmistaa, että kokoelmaa hoidetaan sovitusti, kirjastolain velvoitteet täyttäen.

Yleisen kirjaston kokoelman tarkoitus on vastata asiakas-tarpeisiin, jotka ovat eri asiakasryhmille erilaisia, ajassa muuttuvia ja ristiriitaisiakin**.** Tavoitteena on muodostaa kokoelma, joka on kiinnostava, ajanmukainen, sekä uutuuksia että vanhoja klassikoita sisältävä, ajassa elävä ja aikaa kuvaava tietopankki, raikas mutta lohdullinen kokonaisuus.

Onnistunut kokoelma on raikas mutta lohdullinen.

Kirjasto on maailman näyttämisen paikka: se tarjoaa mahdollisuuden tutustua vastakkaisiinkin näkemyksiin, toteuttaa demokratiaa ja arvioida tietoa kriittisesti. Kirjasto tarjoaa palikoita maailmankuvan ja identiteetin rakentamiseen. Kirjasto turvaa kansalaisten perustuslaillista oikeutta kehittää itseään varallisuudesta huolimatta.[3] Vaikka Kittilän kirjastosta tai Lapin kirjastosta ei löytyisi tarvittavaa materiaalia, osaa henkilökunta neuvoa eteenpäin. Kirjasto on moderni ongelmanratkaisukeskus.

Kokoelmapolitiikkaa laadittaessa olemme ottaneet huomioon kirjastolain velvoitteiden lisäksi Yleisten kirjastojen suunta -asiakirjan[4], Opetus- ja kulttuuriministeriön yleisiä kirjastoja koskevat linjaukset[5], Kirjastotyön eettiset periaatteet[6], Yleisten kirjastojen manifestin[7] sekä Lapin kirjaston vision[8].

Tämä kokoelmapolitiikka on voimassa vuodet 2026–2029 ja se tarkistetaan kahden vuoden välein. Kokoelmapolitiikan laadinnasta ovat vastanneet kirjastotoimenjohtaja Noora Mustajoki ja kirjastovirkailija Anitra Paananen kirjaston muun henkilökunnan avustuksella.

[3] Suomen perutuslaki (https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1999/731)
[4] Yleisten kirjastojen suunta 2026–2030 (https://www.kirjastot.fi/neuvosto/suunta)
[5] Yleisiä kirjastoja koskevat linjaukset (https://okm.fi/kirjastoasioiden-linjaukset)
[6] Kirjastotyön eettiset periaatteet (https://suomenkirjastoseura.fi/hallinta/wp-content/uploads/2024/05/Kirjastotyon-eettiset-periaatteet-6_2024.pdf)
[7] IFLA-Unesco Public Library Manifesto (https://www.ifla.org/public-library-manifesto/)
[8] Lapin kirjaston visio 2025–2029 (https://kirjastojenlappi.fi/kirjastojen-lappi/lapin-kirjaston-visio-2025-28/)

2 Kirjaston toimintaympäristö ja saavutettavuus

Kittilän kunnassa on noin 7 000 asukasta.[9] Väkiluku on kasvanut vuodesta 2003 lähtien, ja sen arvioidaan lähivuosina jatkavan maltillista kasvuaan. Vuonna 2025 Kittilässä oli

- alle 15-vuotiaita 14,2 %,
- yli 64-vuotiaita 22,1 %,
- vieraskielisiä noin 6 %.
- suuri työpaikkaomavaraisuus (114,5) ja
- pieni työttömyysaste (5,9 %).[10]

Kittilän taloustilanne on moneen alle 10 000 asukkaan kuntaan verrattuna vakaa kansainvälisen matkailun ja kaivostoiminnan vuoksi. Kittilässä on myös lähes 7 000 vapaa-ajanasuntoa.

Kirjaston kokoelma käsittää noin 50 000 nimekettä. Vuosittain (vuosina 2023–2025) on ollut noin

- 3 200 hankintaa ja vastaava määrä poistoja,
- 2 600 lainaajaa ja
- 45 000 fyysistä kirjastokäyntiä.

Kokonaislainaus on noin 100 000 kpl, josta

- suomenkielisiä kirjoja on 86 000 kpl,
- muunkielisiä yhteensä noin 1 100 kpl (määrä tuplaantunut viidessä vuodessa),
- loput (13 000 kpl) ovat videotallenteita ja muuta aineistoa.

- 25 000 aikuisten kaunokirjalainaa, 21 000 tietokirjalainaa
- 35 000 lasten kaunokirjalainaa (kasvua viidessä vuodessa noin 16 %)
- 5 300 lasten tietokirjalainaa (kasvua viidessä vuodessa noin 30 %).

Erityisesti lasten kirjastolainaukset ovat kasvaneet viiden vuoden aikana merkittävästi.[11]

Fyysisiä sanomalehtiä kirjastossa on tarjolla 12 ja aikakauslehtiä 90 kpl. E-aineistojen osalta kuulutaan kansalliseen E-kirjastoon sekä Pohjoisen eKirjastoon.

Kirjastoauto pysähtyy kahden viikon reitin aikana noin 120:lla asiakaslähtöisesti suunnitellulla pysäkillä, ja autossa tehdään 26 800 lainausta vuodessa. Kouluihin järjestetään muutamia pop-up-kirjastotapahtumia vuodessa.

[9] 6 973 henkilöä vuoden 2025 lopussa / Tilastokeskus (https://stat.fi/tup/kuntien-avainluvut.html)
[10] Tilastokeskus / Kittilä 2025 (https://stat.fi/tup/kuntien-avainluvut.html)
[11] Yleisten kirjastojen tilastot / Kittilä (https://tilastot.kirjastot.fi)

Kittilän kirjastoon kuuluu pääkirjaston (vuonna 2026 väistötiloissa, osoitteessa Linnatie 2) lisäksi yhdessä Kolarin kunnan kanssa omistettu kirjastoauto sekä Raattaman lainausasema (auki kaksi tuntia viikossa). Vuonna 2026 hankinnassa on myös kaksi omatoimisen lainauksen mahdollistavaa älykaappia (pääkirjaston ulkopuolelle sekä ostoskeskukseen Sirkan kylässä). Samaan aikaan suunnitellaan sekä uutta kirjastorakennusta että oman kirjastoauton hankintaa.

Kittilän kirjasto kuuluu Lapin kirjasto -kimppaan[12], jossa ovat mukana Lapin 21 kunnan yleiset kirjastot. Lapin kirjastossa on yhteiset käyttösäännöt, jotka takaavat samat kirjastoasioinnin periaatteet kaikissa kunnissa. Aineistoa voi palauttaa, lainata ja varata missä tahansa kirjastossa Lapissa.

Kirjasto pyrkii esteettömään ja jokaiselle saavutettavaan palveluun kaikessa toiminnassaan. Yhteistyötä tehdään myös saavutettavuuskirjasto Celian[13] kanssa, ja kokoelmaan voidaan hankkia täydennystä yksittäisillä lainoilla tai siirtokokoelmilla Monikielisestä kirjastosta[14] tai Viittomakielisestä kirjastosta[15].

Jos asiakkaan haluamaa aineistoa ei löydy Lapin kirjaston kokoelmista, voidaan se tilata yleensä maksullisena kaukolainana mistä tahansa suomalaisesta kirjastosta tai Varastokirjastosta[16].

Lapin kirjasto -kimpassa ovat mukana Lapin 21 kunnan yleiset kirjastot. Käyttösäännöt ovat yhteiset, ja aineistoa voi lainata, palauttaa ja varata missä tahansa kirjastossa Lapissa.

[12] Lapin kirjasto (https://kirjastojenlappi.fi/kirjastojen-lappi/)
[13] Saavutettavuuskirjasto Celia (https://www.celia.fi/)
[14] Monikielinen kirjasto (https://www.kirjastot.fi/monikielinen-kirjasto/kirjastoille)
[15] Viittomakielinen kirjasto (https://viittomakielinenkirjasto.fi/)
[16] Varastokirjasto (https://varastokirjasto.fi/)

3 Kokoelma

Kirjasto ei ole kirjakauppa, joka tarjoaisi lähinnä uutuuksia, tai museo tai arkisto, joka säilöisi vanhoja aarteita. Kirjaston kantava ajatus on sivistys: suomen kieli ja suomalainen kulttuuri saavat *elää* kirjastossa.

Kirjaston tehtävä on palvella kaikkia kuntalaisia, ja Yleisten kirjastojen saavutettavuussuosituksen[17] mukaisesti moninaisuus läpäisee koko kokoelman.

Kokoelmanhoito sisältää aineiston valinnan ja hankinnan (luku 4), esillepanon, huoltamisen, arvioinnin sekä päätökset mahdollisesta varastoinnista (luku 5) tai poistosta (luku 6).

Esillepano auttaa asiakasta löytämään uutta aineistoa ja suunnistamaan kirjastossa sekä toisaalta vahvistaa vähemmän lainatun aineiston kiertoa. *Aineiston huoltaminen* on jatkuvaa työtä, jolle on nimetty kirjastossa vastaava henkilö. Aineiston kuntoa arvioidaan palautuessa, hyllyvarausten yhteydessä ja hyllyttäessä. Näin aineisto pysyy asiakkaille houkuttelevana.

Kokoelmatyön arviointia tehdään myös jatkuvasti laadullisen ja määrällisen tiedon pohjalta: aineiston liikkuvuutta ja varausjonoja seurataan päivittäin, kokoelmapolitiikka päivitetään kahden vuoden välein. Uusien työntekijöiden perehdytyksessä painotetaan kokoelmatyön merkitystä ja kokoelmapolitiikka käydään yksityiskohtaisesti läpi. Kokoelmatyöhön osoitetaan kirjaston arjessa aikaa.

Eri aineistolajeille on kirjastossa nimetty omat vastuuhenkilönsä.

- Lasten- ja nuorten aineistosta vastaa erikoiskirjastovirkalija Riikka Tikkanen.
- Elokuva- ja sarjakuva-aineistoista vastaa kirjastovirkalija Anitra Paananen.
- Sanoma- ja aikakauslehtiaineistoista vastaa kirjastovirkailija Eva Appelgren.
- Kotiseutukokoelman vastaa vastaava kirjastovirkailija Heli Ylitalo.
- Aikuisten kaunokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden osalta vastuu jakautuu niin, että hankinnasta huolehtii viime kädessä kirjastotoimenjohtaja Noora Mustajoki, mutta täydennystilausta ja poistoja tai varastointia hoitavat kaikki kirjastovirkailijat tarvittaessa.

Kirjaston koko kokoelma käydään läpi neljän vuoden sykleissä, jolloin kukin aineistolaji arvioidaan erityisen tarkasti hankinta- ja poistotarpeen osalta kokoelman vinoutumista välttäen.

[17] Yleisten kirjastojen saavutettavuussuositus (https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2026/2383-yleisten-kirjastojen-saavutettavuussuositus)

Kokoelma sisältää vuonna 2026 seuraavat aineistolajit (hyllymetreittäin mitattuna):

- **Aikuisten kertomakirjallisuus noin 352 hm**
  - sisältäen yleisen kertomakirjallisuuden, ml. varastoidun aineiston
  - genrekirjallisuuden (fantasia, scifi, dekkarit, kauhu, sota, erä)
  - sarjakuvat
  - selkokirjat, äänikirjat
  - sateenkaarikirjat
  - runot ja näytelmät
  - muunkielisen kirjallisuuden

- **Aikuisten tietokirjallisuus noin 470 hm**
  - sisältäen kaiken aikuisten elokuva-aineiston ja äänitteet
  - kaikki kirjastoluokat poislukien kertomakirjallisuus 84.2
  - kotiseutukokoelma
  - varastoainesto

- **Nuoret ja nuoret aikuiset noin 100 hm**
  - sisältäen yleisen nuorille ja nuorille aikuisille suunnatun kertomakirjallisuuden
  - nuorten tietokirjat
  - muunkielisen kirjallisuuden
  - genrekirjat, sarjakuvat, äänikirjat
  - elokuvat ja pelit

- **Lapset noin 125 hm**
  - sisältäen lasten kertomakirjallisuuden
  - lasten tietokirjat
  - kuvakirjat, genrekirjat, sarjakuvaromaanit, sarjakuvat, hevoskirjat
  - selkokirjat ja helppolukuiset
  - ensikirjat
  - sadut, runot, näytelmät
  - elokuvat, äänisadut ja äänikirjat

- **Tilatut lehdet 72 lehtilokeroa**

4 Hankinta

Kittilän kirjastoon hankintaan aineistoa kunnanvaltuuston vuosittain hyväksymän hankintamäärärahan mukaisesti. Kirjallisuudelle, lehdille, kuvatallenteille ja sähköiselle aineistolle on omat budjettinsa. Määrärahan tarkemmasta jakamisesta, muun muassa eri aineistolajeille, vastaa kirjastotoimenjohtaja.

Aineistoa hankkivat ensisijaisesti kunkin aineistolajin vastaavat (ks. luku 3). Aineistotilaukset tehdään ensisijaisesti hankintalain mukaisen kilpailutuksen perusteella valituilta Lapin kirjaston yhteisiltä sopimustoimittajilta. Jos tiettyä aineistoa ei ole saatavilla sopimustoimittajien hankintaportaalin kautta, voidaan aineistoa hankkia kirjastotoimenjohtajan ja aineistolajeista vastaavien virkailijoiden harkinnan mukaan myös muualta.

Kirjaston asiakkaiden on mahdollista vaikuttaa hankintaan esittämällä toiveita ennen kaikkea kirjaston lapinkirjasto.finna.fi-sivulta löytyvän hankintaehdotus-lomakkeen kautta.[18] Pyrimme toteuttamaan asiakkaiden toiveet, jos ne suinkin sopivat kirjaston kokoelmapolitiikkaan ja käytössä olevan määrärahan puitteisiin. Kittilän kirjaston kokoelmapolitiikka on julkinen ja kunnan asukkaiden kommentoitavissa.

Aineisto pyritään saamaan lainauskuntoon mahdollisimman pian saapumisensa jälkeen. Tavoitteena on, että se tapahtuisi saapumispäivää seuraavan viikon aikana. Asiakkaalle näkyvä tietokanta täydentyy kuitenkin muualla kuin Kittilän kirjastossa, ja joissakin tapauksissa lainauskuntoon saattamisessa joudutaan odottamaan ns. kuvailua.

Aineiston valinta on osa hankintaa, ja aina kokoelmapolitiikkaa uusittaessa keskustellaan aineistovalintaprosessien kehittämisestä ja valintaperusteiden tarkoituksenmukaisuudesta.

4.1 Mitä hankintaan

Kittilän kirjasto kunnioittaa sanan- ja mielipiteenvapautta ja tuo kokoelmassaan esiin erilaisia arvoja ja mielipiteitä. Lähtökohtina ovat avoimuus, moniarvoisuus ja toisten ihmisten kunnioittaminen. Kirjasto on puolueeton, turvallinen tila; turvallinen paikka tutustua jopa ”turvattomaan” aineistoon.

Haluamme tarjota tietoa saavutettavasti. Niin aineiston valinnassa kuin esillepanossa ja asiakaspalvelussa henkilökunta pyrkii jatkuvasti näkemään omien näkemystensä yli.

Kirjastoon hankitaan monipuolisesti kotimaista- ja käännöskirjallisuutta, kauno- ja tietokirjallisuutta kaiken ikäiset ja -tasoiset lukijat huomioiden, suomen lisäksi myös englanninkielistä sekä maltillisesti ruotsin, saamen ja myös muiden Kittilässä opetettujen ja puhuttujen kielten aineistoa. Erikielisten aineistojen tarjonnassa käytetään hyväksi myös muiden Lapin kirjaston toimipisteiden aineistoa sekä

[18] Hankintaehdotus-lomake (https://lapinkirjasto.finna.fi/Feedback/Form/AcquisitionRequest)

Monikielisen kirjaston[19] sekä Suomen saamelaisen erikoiskirjaston[20] palveluita. Monikielisen kirjaston valikoimista löytyy aineistoa yli 80 kielellä.

4.2 Mitä ei hankita

Kirjaston kokoelmiin ei hankita aineistoa, joka loukkaa ihmisarvoa tai yllyttää rikokseen, rasismiin tai väkivaltaan. Valinnassa vältetään aineistoa, joka ilmentää poliittista tai uskonnollista suvaitsemattomuutta tai sisältää valetietoa. Arvion tekee viime kädessä kirjastotoimenjohtaja, mutta hankintojen sopivuudesta keskustellaan koko henkilökunnan kesken.

Kirjastokäyttöön soveltumattomia lelu- ja tarrakirjoja tai täytettäviä kirjoja ei hankita, eikä pääsääntöisesti myöskään peruskoulun ja lukion oppikirjoja tai vieraskielistä kurssikirjallisuutta.

Omakustanteita hankintaan vain, jos ne ovat paikallisesti merkittäviä.

4.3 Lisähankinnat

Aineistoa hankitaan yksi kappale, paitsi jos kyseessä on paikallisesti merkittävä aineisto, jota hankintaan kolme kappaletta: pääkirjastoon, kirjastoautoon ja kotiseutukokoelmaan. Myös pitkien varausjonojen aineistoja voidaan hankkia useampia kappaleita ja asettaa ne kahden viikon lyhytlainoiksi niin ettei laskennallinen varausaika venyisi yli kuuteen kuukauteen. Lapin kirjaston kesken on kuitenkin sovittu, ettei kirjaston ainoaa kappaletta voida asettaa lyhytlainaksi.

4.4 Kotiseutukokoelma

Kittilän kirjaston kotiseutukokoelmaan hankitaan paikallisten kirjailijoiden, muusikoiden tai elokuvantekijöiden tuottamaan aineistoa sekä muuten paikallisesti merkittävää aineistoa. Kotiseutukokoelman aineistoa ei lainata, mutta sitä saa tutkia vapaasti kirjastossa.

4.5 Lapset ja nuoret

Kirjaston tulisi hankkia vähintään yksi lasten- ja nuortenkirja yhtä alle 15-vuotiasta lasta kohden joka vuosi (vuonna 2025 alle 15-vuotiaita lapsia oli Kittilässä noin 800). Erityisesti lasten- ja nuorten kirjastotyössä aineiston ajantasaisuuteen ja siisteyteen kiinnitetään huomiota. Aineistovalinnoissa otetaan huomioon varhaiskasvatuksen, ala- ja yläkoulun sekä toisen asteen oppilaitosten toiveet.

[19] Monikielinen kirjasto (https://www.kirjastot.fi/monikielinenkirjasto)
[20] Suomen saamelainen erikoiskirjasto (https://lapinkirjasto.finna.fi/Content/saame)

Koululuokille tarkoitettuja oheislukemistoja Kittilän kirjasto ei lähtökohtaisesti ylläpidä, mutta henkilökunta auttaa tarvittaessa kouluja kirjasarjojen valinnassa ja tilaamisessa Rovaniemeltä.

4.6 Erityisryhmien aineistot

Saavutettavuuden nimissä aineistohankinnoissa huomioidaan äänikirjat, erityisesti saavutettavuuskirjasto Celian[21] kautta, e-kirjat ja e-lehdet (ks. 4.9) sekä selkokirjat ja isotekstiset kirjat. Saatavuuden ja kysynnän mukaan voidaan hankkia myös äänikirjoja cd-levyillä.

Myös dvd-hankinnoissa otetaan huomioon, että levyissä olisi kielensisäinen tekstitys tai kuvatulkkaus.

4.7 Kuva- ja äänitallenteet, pelit

Kuvatallenteita ovat elokuvat, sarjat ja dokumentit. Kuvatallenteita ostetaan kolmelta eri toimittajalta. Koska kuvatallennehankinnoista maksetaan tekijänoikeusmaksua, ei niitä voi hankkia muilta kuin toimittajilta, joilla on kyseisten tallenteiden edustusoikeus. Kuvatallenteiden hankinnassa kiinnitämme huomiota laatuun, aihepiirien monipuolisuuteen ja asiakastoiveisiin. Tallenteiden kokoelmaa täydentävää Pohjoisen eKirjaston elokuvapalvelu (ks. 4.9).

Peleistä hankitaan yleisimpiin pelikonsoleihin sopivia, erityisesti asiakastoiveiden mukaan. Myös musiikkiäänitteitä hankitaan erityisesti asiakastoiveiden mukaan. Musiikkikirjasto pidetään tiiviinä.

4.8 Lehdet

Tilaamme suurimpia suomalaisia sekä paikallisia sanoma- ja aikakauslehtiä. Lehtikokoelmaa tarkistetaan vuosittain. Kirjasto pitää esillä myös ilmaisjakeluja erillisessä hyllyssä. Painettujen lehtien kokoelmaa täydentävät e-lehdet (ks. 4.9).

Lehtiaineiston osalta säilytysaika on määritelty:

1) kuluva vuosi + 1 v
2) kuluva vuosi + 2 v
3) kuluva vuosi + 5 v
4) kuluva vuosi + 10 v
5) säilytetään aina

Sanomalehtien säilytysaika vaihtelee lehdittäin ilmestymistiheyden mukaan. Lisäksi Kittilälehden ja Tunturi-Lappi lehden vuosikerrat sidotaan kirjoiksi, joita säilytetään kotiseutukokoelmassa.

[21] Saavutettavuuskirjasto Celia (https://www.celia.fi/)

4.9 E-aineistot

Kittilän kirjasto on mukana kansallisessa E-kirjastossa[22] ja Pohjoisen eKirjastossa[23]. E-aineistot on kilpailutettu valmiiksi näiden toimesta.

Kansallisen E-kirjaston aineiston käyttöön ovat oikeutettuja kaikki Kittilässä väestötietojen mukaan kirjoilla olevat. Kirjautumiseen ei siis tarvita kirjastokorttia, mutta kirjautuminen edellyttää vahvaa tunnistautumista, tai jos se ei ole mahdollinen, käyntiä kirjastolla (asiakkaalla oltava suomalainen henkilötunnus ja toimiva sähköpostiosoite). E-kirjastosta löytyy e- ja äänikirjoja sekä suomalaisia ja kansainvälisiä aikakauslehtiä.

Pohjoisen eKirjasto toimii verkkoselaimessa, ja sinne kirjaudutaan Lapin kirjaston kirjastokortilla ja siihen liitetyllä pin-koodilla. Palvelusta löytyy laaja valikoima aikakauslehtiä, elokuvia, soiton- ja laulunopetuskursseja suomeksi sekä klassista musiikkia ja taidemusiikkitaltiointeja.

Lisäksi kirjaston tiloissa on mahdollista lukea sähköisesti suomalaisia sanomalehtiä kirjaston ePress-koneella.

4.10 Muu aineisto

Kirjastoon hankitaan nuotteja erityisesti asiakastoiveiden mukaan. Tällä hetkellä kirjastossa ei ole muita esinelainoja kuin lautapelejä ja dvd-soitin elokuvien katseluun. Esineiden ja soittimien hankintaa arvioidaan tapauskohtaisesti.

4.11 Lahjoitukset

Kittilän kirjasto ei lähtökohtaisesti ota vastaan lahjoituskirjoja. Yksittäisiä, hyväkuntoisia kappaleita voidaan kuitenkin liittää kokoelmaan harkinnan mukaan.

[22] E-kirjasto (https://web.e-kirjasto.fi/ekirjasto)
[23] Pohjoisen eKirjasto (https://lapinkirjasto.finna.fi/Content/ekirjasto)

5 Varastointi

Yleisellä kirjastolla ei velvoitetta tai tarvetta säilyttää kaikkea kokoelmaan hankittua aineistoa, ja poistot (luku 6) ovat tärkeä osa kokoelmanhoitoa. Osaa aineistosta on kuitenkin perusteltua myös varastoida.

Varastointia hoitaa Suomessa keskitetysti Kuopiossa sijaitseva Varastokirjasto[24], Lapin alueella varastointiin on velvoitettu alueellisen kehittämistehtävän nimissä Rovaniemen kaupunginkirjasto, lisäksi Lapin kirjasto toteuttaa yhteisiä varastointiperiaatteita.

Kittilän kirjastossa varastointia ohjaavat aineiston kysyntä, paikallisuus ja sisältöjen merkitys kokoelman kannalta. Kirjastossa varastoidaan paikallisesti merkittävää aineistoa sekä kokoelman jatkuvuuden kannalta tärkeitä kansallisia ja kansainvälisiä kirjallisuuden kaanoniin liittyviä klassikoita.

Kirjaston kokoelma on tarkoitettu aktiiviseen käyttöön, ja siksi myös varastoaineiston on oltava hyväkuntoista ja lainattavaksi soveltuvaa sekä mahdollisimman helposti saavutettavaa, mm. kuvailun osalta niin, että aineisto on helppo paikantaa. Varastotilat pyritään pitämään avoimina asiakkaille kuten muutkin kokoelma- ja asiakastilat.

Sesonkiaineistoa (mm. joulu- ja kesäaineisto, juhlapyhät) varastoidaan niille varatun hyllymetrimäärän ja aineiston kunnon mukaan.

Lehtiä varastoidaan erillisen varastointisuunnitelman mukaan (ks. 4.8).

Elokuva-aineistosta osa säilytetään varastossa, josta tehdään aika ajoin vaihdoksia salikokoelmaan.

Lapin kirjaston yhteisten varastointiperiaatteiden mukaan

- Rovaniemen kaupunginkirjasto varastoi harkinnan mukaan: Celia-äänitteet ja muut äänikirjat, aikuisten kotimaiset elokuvat, lastenelokuvat, konsolipelit, kausijulkaisujen Rovaniemen kaupunginkirjaston kokoelmasta puuttuvat numerot, musiikin ja nuotit, näytelmät ja runot, suomenkielisen kaunokirjallisuuden käännökset, saamelaisaineistot,
- Kemin kaupunginkirjasto varastoi sarjakuvat,
- Kemijärven kaupunginkirjasto vieraskieliset elokuvat,
- Posion kunnankirjasto keramiikka-aiheista kirjallisuutta,
- Sompion seutukirjaston Sodankylän toimipiste elokuvakirjallisuutta ja
- Tornion kaupunginkirjasto elämäkerrat ja jännityskirjallisuutta.

[24] Varastokirjasto (https://varastokirjasto.fi/)

6 Poistot

Poistot ovat yhtä tärkeä osa kokoelmanhoitoa kuin hankinnat. Poistojen avulla kokoelma pysyy ajantasaisena, elävänä, houkuttelevana ja monipuolisena. Kokoelmaa tarkastellaan kokonaisuutena, ja poistojen myötä kokoelman laadun tulee säilyä ennallaan tai jopa parantua.

Kirja tai muu kirjastoaineisto voidaan poistaa kokoelmasta, jos

- se on korjauskelvoton, epäsiisti tai vaarallinen rikkoutumisen vuoksi,
- se on ollut kadonneena vähintään vuoden,
- sen sisältö on vanhentunut: esim. tietokirjan tiedot eivät ole ajan tasalla tai se on korvattu uudella painoksella,
- sen kysyntä on laskenut: kirjaa on voitu hankkia useampi kappale suuren kysynnän vuoksi, ja jos kysyntä myöhemmin laskee, ylimääräisiä kappaleita karsitaan,
- sitä ei ole lainattu pitkään aikaan tai lainoja on hyvin vähän verrattuna muihin vastaaviin kirjoihin, aineisto katsotaan yleisesti vähän käytetyksi, jos sitä ei ole lainattu viiteen vuoteen,
- aineisto ei mahdu enää hyllyyn: silloin poistoja tehdään vanhimmasta ja vähiten kysytystä aineistosta lähtien kirjan kunto huomioiden.

Kirjaa tai muuta aineistoa ei poisteta kokoelmasta, jos

- se on kulttuurihistoriallisesti tai paikallishistoriallisesti merkittävä,
- sillä on klassikkostatus,
- se on sisällöltään kattava ja käyttökelpoinen kirja aiheesta, josta ei ole uudempaa kirjallisuutta saatavilla.

Poistoista vastaa aina kirjaston koulutettu henkilökunta, eikä poistoehdotuksia oteta vastaan kirjastonkäyttäjiltä. Poistettavaksi ehdotetun aineiston käy aina läpi vähintään kaksi kirjastovirkailijaa, ja poistoissa käytetään hyväksi kunkin kirjastovirkailijan asian- ja genretuntemusta.

Pelkkä aineiston ikä ei ole poiston peruste, ja kirjasarjat pyritään pitämään kokonaisina.

Poistettavan aineiston osalta tarkistetaan, onko sen varastointiin perusteita Lapin Kirjaston varastointiperuisteiden mukaisesti tai onko se syytä lähettää Varastokirjastoon. Jos näin ei ole, poistettua aineistoa voidaan tarjota kouluille, varhaiskasvatuksen yksiköille, Raattaman lainausasemalle tai Revontuli-Opistoon ja siirtää loppu aineisto sen jälkeen poistokirjahyllyyn ja ilmaiseksi kuntalaisille jaettavaksi.

Lähteet

Julkaisut

IFLA-Unesco Public Library Manifesto, 2022: https://www.ifla.org/public-library-manifesto/

Kirjastotyön eettiset periaatteet. Suomen Kirjastoseuran julkaisu, 2024: https://suomenkirjastoseura.fi/hallinta/wp-content/uploads/2024/05/Kirjastotyon-eettiset-periaatteet-6_2024.pdf

Laki yleisistä kirjastoista 2016/1492: https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2016/1492

Suomen perutuslaki 1999/731: https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1999/731

Lapin kirjaston visio 2025–2029: https://kirjastojenlappi.fi/kirjastojen-lappi/lapin-kirjaston-visio-2025-28/

Yleisten kirjastojen saavutettavuussuositus. Kuntaliitto, 2026: https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2026/2383-yleisten-kirjastojen-saavutettavuussuositus

Yleisten kirjastojen suunta-asiakirja 2026–2030: Yleisten kirjastojen neuvosto, 2025: https://www.kirjastot.fi/neuvosto/suunta

Verkkosivut

Kirjastojen Lappi. Lapin Kirjaston verkkosivu: https://kirjastojenlappi.fi/kirjastojen-lappi/

Kuntien yhteinen E-kirjasto: https://web.e-kirjasto.fi/ekirjasto

Lapin Kirjaston verkkokirjasto: https://lapinkirjasto.finna.fi/

Monikielinen kirjasto: https://www.kirjastot.fi/monikielinen-kirjasto/kirjastoille

Pohjoisen eKirjasto: https://lapinkirjasto.finna.fi/Content/ekirjasto

Saavutettavuuskirjasto Celia: https://www.celia.fi/

Suomen saamelainen erikoiskirjasto: https://lapinkirjasto.finna.fi/Content/saame

Tilastokeskus. Kuntien avainluvut: https://stat.fi/tup/kuntien-avainluvut.html

Varastokirjasto: https://varastokirjasto.fi/

Viittomakielinen kirjasto: www.viittomakielinenkirjasto.fi

Yleisten kirjastojen tilastot: https://tilastot.kirjastot.fi

Yleisiä kirjastoja koskevat linjaukset. Opetus- ja kulttuuriministeriö: https://okm.fi/kirjastoasioiden-linjaukset

Kokoelmapolitiikat

Järvenpään kaupunginkirjaston kokoelmapolitiikka 2025–2026: https://www.jarvenpaa.fi/vapaa-aika-ja-harrastaminen/kirjasto/kokoelmat

Kemijärven kaupunginkirjasto, kokoelmanhoito: https://kemijarvi.fi/vapaa-aika-ja-matkailu/kirjasto/laina-ajat-aikakaus-ja-sanomalehdet/

Kyyti-kirjastojen kokoelmat eläviksi. Hankkeen loppuraportti 11.2.2011. Maria Bang: https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/kyytikirjastojen_kokoelmat_elaviksi_loppuraportti.pdf

Rovaniemen kaupunginkirjaston kokoelmapolitiikka 2025–2029: https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=ffb49851-85be-4954-954b-75e9ba34f297

VASKI-kirjastojen kokoelmalinjat: https://vaski.finna.fi/themes/custom/files/Vaskien_kokoelmalinjaus_2022.pdf

Vanhojen kansallisten suositusten mukaan vuosittain aineistosta tulisi poistaa 8 %, alle viisi vuotta vanhan aineiston osuuden tulisi olla avokokoelmasta 40 % ja uutuushankintojen tulisi olla 300–400 kirjaa tuhatta asukasta kohden.